

Posudek na disertační práci Mgr. Kláry Ševčíkové na téma „Study of dependence of the metal-oxide electron structure on the reactivity of these systems“

Aktuálnost tématu

Vrstvám stechiometrického oxidu ceru pokrytého různými kovy je věnována velká pozornost v mnoha publikacích presentovaných ve významných odborných časopisech. Nejinak je tomu i v případě systému Rh/CeO₂. Je to z důvodu, že tato látka je používána v mnoha praktických aplikacích. Ukazuje se však, že znalosti o katalytických vlastnostech materiálu Rh/CeO_x s různým stupněm redukce oxidu ceru jsou velmi malé, avšak pro jeho další využití velmi žádoucí. Je proto zřejmé, že zaměření tématu disertační práce pro tento konkrétní materiál je velice aktuální.

Cíl disertační práce

Cíl(e) disertace nejsou v práci přímo deklarovány. V úvodu práce doktorandka stručně popisuje, jaké problematice se bude v práci věnovat, jaký materiál bude předmětem jejího zájmu a proč byl tento materiál vybrán. Dále zde zdůrazňuje, že velká pozornost byla věnována interakci mezi rhodiem a oxidem ceru a dopadu uvedené interakce na katalytickou aktivitu systému. Přijmeme-li toto zdůraznění za úkol disertační práce, pak na základě předložených výsledků lze říci, že cíl disertační práce byl jednoznačně splněn.

Výsledky disertace

Předložená disertační práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole jsme uvedeni do problematiky heterogenní katalýzy systému, jehož součástí je oxid ceru. Typy vzorků, na které se doktorandka v disertaci zaměřila, jsou popsány v následující kapitole. V této kapitole jsme rovněž seznámeni s experimentálními technikami, které byly použity při charakterizaci katalytických systémů. Analýza fotoemisních spekter sub-stechiometrických oxidů ceru je dosti náročný úkol. Proto doktorandka v poslední části této kapitoly blíže vysvětluje, jakým způsobem prováděla interpretaci naměřených fotoelektronových linií. Výsledky vlastní práce jsou uvedeny a jejich rozbor je proveden ve třetí a čtvrté kapitole. Výsledky tvoří téměř dvě třetiny předložené práce. Kapitola třetí je věnována katalytickému systému Rh/CeO_x. Výsledky získané na vzorcích typu Rh-CeO_x jsou uvedeny ve čtvrté části. Shrnutí dosažených výsledků je provedeno v páté kapitole. Na poslední kapitolu navazuje seznam citované literatury, seznam tabulek a výčet použitých zkratk. Aby byl zachován přehled o studovaných vzorcích, byly názvy vzorků v celé práci psány ve zkrácené podobě. V příloze A je uveden přehled měřených vzorků a jejich zkrácených názvů. Za každým názvem v tomto přehledu je pak popsána podrobná charakterizace vzorku. Nejdůležitější vlastní publikace K. Ševčíkové je součástí přílohy B.

V práci jsou studovány dvě skupiny katalytických systémů připravených na různých podložkách. Do první skupiny patří vzorky označované v práci jako Rh/CeO_x (napaření tenké vrstvy rhodia na CeO_x). Druhou skupinu tvoří vzorky Rh-CeO_x (oxid ceru dopovaný rhodiem). Pro Rh/CeO_x systém byl získán velmi zajímavý experimentální poznatek. Z něho plyne, že v závislosti na stupni oxidace ceru dochází v tomto katalytickém systému k redukci nebo k částečné oxidaci ceru. Tento výsledek je rovněž podpořen teoretickými výpočty.

Pro systém Rh-CeO_x lze za velmi důležité zjištění pokládat pozorovanou rozdílnou koncentraci rhodia v připravených vrstvách v závislosti na hloubce od povrchu vzorku. Pozoruhodné rovněž je, že výsledky získané v práci dokládají, že chemický stav rhodia je závislý na hloubce, ve které se atomy rhodia vyskytují.

Otázky do diskuze

Při obhajobě by se doktorandka měla vyjádřit k následujícím otázkám:

- jak byla určena intenzita molekulárních svazků O₂ a CO při TPR experimentech (str.19)?
- na určení intenzit fotoemisních linií má vliv způsob odečítání pozadí. Jak bylo odečítáno pozadí u naměřených složitých Ce 3d spekter (str. 27)?
- procesy, které probíhají na studovaných systémech, jsou v práci často objasňovány prostřednictvím jevu „spillover“ (str. 43). Tento jev je v disertaci jen stručně objasněn. Bylo by potřeba, kdyby jev „spillover“ doktorandka podrobněji vysvětlila.
- reaktivita systému Rh/CeO_x byla testována na oxidaci CO. Pro srovnání byly vybrány dva vzorky s hodnotou x=1.94 a 1. 85 (str. 42). Byla reaktivita tohoto systému testována i pro jiné hodnoty „x“? V případě, že ano, byla zjištěna nějaká závislost účinnosti oxidace na hodnotě „x“?
- na obr. č. 11 je zobrazena TPR reakce na površích různých vzorků v atmosféře O₂ a CO. Hodnoty intenzit na ose Y jsou měřeny v pA, tzn. v absolutních jednotkách. Kde má každý graf svoji „nulovou“ hodnotu intenzity? Je měřítko osy Y pro všechny grafy stejné?
- je obr. č. 24 úplný?
- vyjadřuje obr. 24 b) to, že dochází k redukcí Ce³⁺ ve vzorcích Rh(5%)-CeO_x a Rh(6%)-CeO_x při jejich vyhřívání v podmínkách UHV?
- proč nedochází k redukcí rhodia a ceru ve vzorcích Rh-CeO_x při jejich vyhřívání ve vzduchu za atmosférického tlaku?

Přínos disertace

Katalytické systémy na bázi oxidu ceru dopované nebo pokryté různými kovy a tedy i rhodiem jsou předmětem rozsáhlého studia. Je to z důvodu, že tyto materiály jsou jako heterogenní katalyzátory používány v mnoha oblastech vědy a techniky. Znalosti o katalytických schopnostech sub-stechiometrických oxidů ceru dopovaných nebo pokrytých vrstvou rhodia jsou velmi omezené. Výsledky dosažené v této práci pomohou tento nedostatek odstranit. Práce ukázala, že materiály Rh/CeO_x a Rh-CeO_x s různým stupněm oxidace mohou být využity při návrhu katalyzátorů s požadovanými vlastnostmi.

Celkové hodnocení disertace

Práce je napsaná jasně a přehledně. Drobné chyby a nepřesnosti, které se v disertaci vyskytují, nemají vliv na celkový dojem. K velkým kladům práce patří, že je napsána v angličtině, což umožňuje využití získaných výsledků nejširší vědeckou veřejností. Protože katalytické reakce probíhají na površích studovaných systémů, zvolila doktorandka správně fotoelektronovou spektroskopii jako nejdůležitější experimentální metodu pro studování systému rhodium/sub-stechiometrický oxid ceru. Bohatý seznam použité literatury, metodický postup a způsob práce při interpretaci výsledků svědčí o tom, že K. Ševčíková zvládla metody vědecké práce. Proto doporučuji, aby předložená disertační práce byla přijata k obhajobě.

V Praze dne 19. 8. 2015

Ing. Petr Jiříček, CSc.